

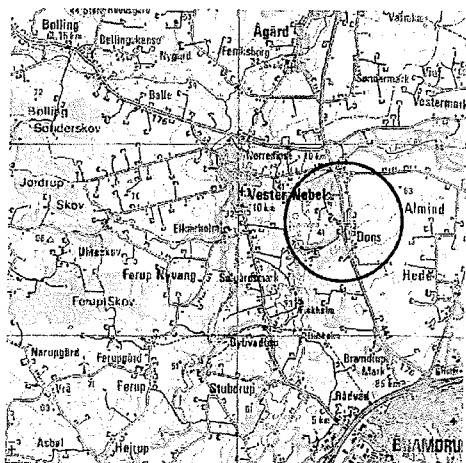
An aerial photograph of a rural landscape. The image shows a mix of green and brown fields, a road, and a small settlement with several buildings. The text is overlaid on the image.

Udviklingsplan for Dons

- Landsbyen der bare ligger så skønt

Indholdsfortegnelse

Et forslag til udviklingsplan for Dons	3
Dons – et gammelt landsbymiljø	4
Bevaring og byggeskik	5
Landskan + Byudvikling	6
Trafik og miljø	7

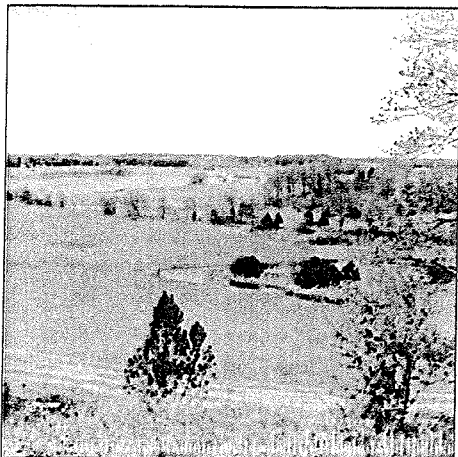

Udarbejdet for Landsbygruppen i Dons af Gruppen for by & landskabsplanlægning aps. februar-oktober 2001. Landsbygruppen har bestået af Hans Axel Christoffersen, Palle Møller, Torben Pedersen, Holger B. Sørensen, Erling Uth og Jens Erik Uth. Sekretær for arbejdet har været Henrik Mynster, Kolding Kommune.

Arbejdet er bl.a. baseret på arbejdsgruppens drøftelser på en række møder samt debatten omkring et høringsmateriale om udvikling i Dons, forestået af kommunen i 1999. Endvidere har forslaget til udviklingsplanen været ude i 5 ugers høring maj-juni 2001, og der er afholdt borgermøde om forslaget den 29. maj 2001. Udarbejdelsen er støttet økonomisk af Kolding Kommunes Landsbypulje, som administreres af Teknisk Udvalg.

Tekst og layout: Gruppen for by & landskabsplanlægning aps. Tryk: Kolding Kommune. Omslag: Luftfoto udlånt af Kolding Kommune. Fotos side 5 er udlånt af Stadsarkivet.

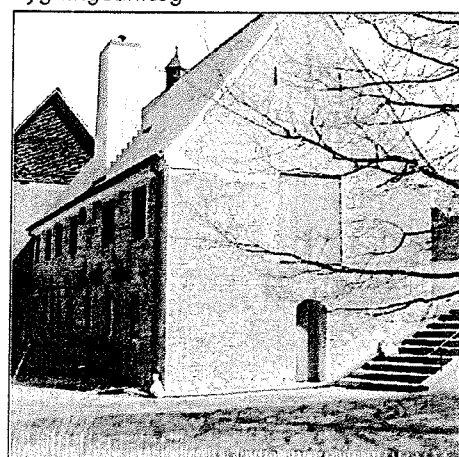
Landsbyen der bare ligger så skønt

Soldaterbroen ved Dons-søerne

Dons Mølle er landsbyens ældste bygningsanlæg

Udviklingsplan for Dons

Hermed foreligger Udviklingsplanen for Dons. Planen er resultatet af en længere proces blandt landsbyens borgere, med bl.a. fremlæggelse af et forslag til planen og borgermøde i forsommeren 2001. De indkomne bemærkninger er vurderet af landsbygruppen og i vid omfang indarbejdet i planen, som den foreligger her.

Udviklingsplanen fremsendes til Byrådet, og er udtryk for borgernes ønsker og idéer til landsbyens udvikling de kommende 10-15 år.

Hvis vi skal gøre os håb om at blive taget alvorligt hos kommunen og være med til at præge vores lokale udvikling, er det vigtigt, at mange engagerer sig og bakker op om udviklingsplanen. Kommunen har opfordret de forskellige landsby-

samfund til at udarbejde sådanne planer, for at kende de lokale ønsker og for bedst muligt at kunne rette sig herefter i de mange forskellige initiativer.

Udviklingsplanen er opdelt i en række temaafsnit om landsbyliv, bevaring/byggeskik, landskab, byudvikling, trafikforhold og miljøforhold. Hvert afsnit beskriver hvordan forholdene er, hvilke særlige kvaliteter og muligheder der foreligger, og angiver ønsker og retningslinier for den fremtidige udvikling.

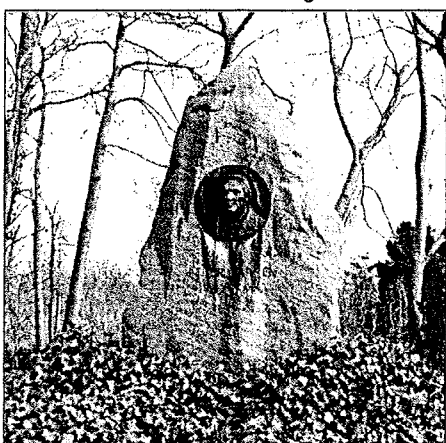
Planen indeholder en lang række udsagn om hvorledes Dons bør udvikle sig de kommende år. Heraf vil vi gerne fremhæve følgende. På kort sigt gives der høj prioritet til: Cykelsti langs Vestergade, fornyelse og forbedring af gadelysningen samt renovering af fortovene. På

langt sigt gives der høj prioritet til: Beskyttelse af landsbymiljøet og landskabet omkring Dons, sikring af god afstand til kommende erhvervsområder syd for byen samt ændret placering af en planlagt vejforbindelse i den sydlige del af byen.

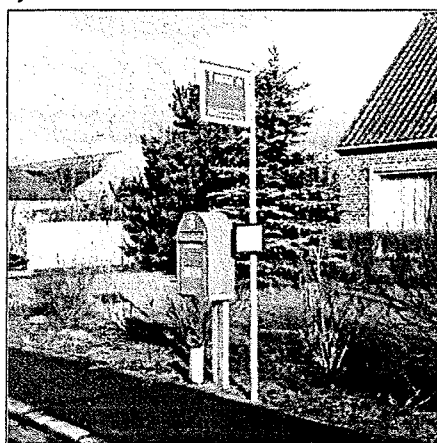
Det er Landsbygruppens håb, at udviklingsplanen vil blive et nyttigt værktøj for borgere, virksomheder, foreninger og kommune i arbejdet med at sikre og udvikle Dons som et inspirerende sted at bo og virke i mange år frem.

*Med venlig hilsen
Landsbygruppen i Dons*

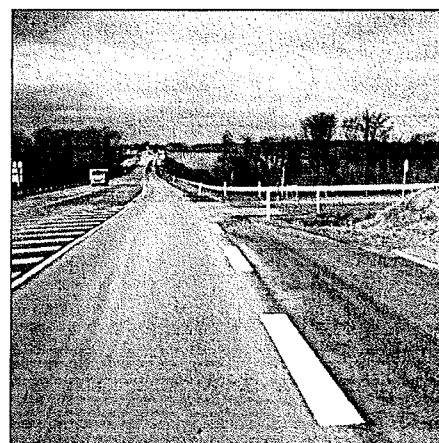
Mindestenen ved Forsamlingshuset

Byens servicecenter ...

Buslomme forveksles med svingbane

Dons – et gammelt landsbymiljø

Landsbyen Dons ligger i den nordvestlige del af Kolding Kommune. Mod øst er landskabet relativt fladt (Almind Hede). Mod vest skråner landskabet smukt, varierende mellem skove og marker, ned mod Donssøerne: Nørresø og Søndersø (se foto side 2).

Landsbyen udgøres af to samlinger af bebyggelse: Den ene ved Dons Byvej omkring de tre store gårde Ravngård, Kristiansminde og Donsgård. Den anden ved Persillevej omkring Dons Mølle. Imellem Dons og søerne findes tillige fire gårde: Søgård, Søvangsgård, Skærsøgård og Elmely. Endeligt findes der 7 sommerhuse beliggende ved Søndersø.

Beboersammensætningen ændrer sig

Der var i år 2000 ca. 200 indbyggere i området (defineret som adresserne Dons Landevej, Dons Tværvej, Donsvej, Nørresøvej, Persillevej, Prangervej, Dons Mølle, Dons Byvej).

Årstal	1986	1990	1995	2000
0-9 årige	15	22	27	29
10-14 årige	18	20	17	16
15-24 årige	30	29	29	15
25-44 årige	65	63	59	64
45-64 årige	35	38	57	61
65-74 årige	19	15	4	8
75- årige	7	8	10	4
i alt	189	195	203	197

Indbyggertallet har samlet set været meget stabilt de seneste 15 år. Dette dækker imidlertid over ganske store ændringer i de enkelte aldersgrupper: En fordobling af mindre børn (0-9 årige). En halvering af unge i aldersgruppen 15-24 år. En betydelig stigning i voksne 45-64 årige. En kraftig reduktion af aldersgrupperne fra 65 og op.

Det er hermed tydeligt, at unge uddannelsessøgende flytter fra området, ligesom ældre mennesker flytter til mere praktiske steder at bo. Det er imidlertid også tydeligt, at området tiltrækker unge børnefamilier samt voksne i den modne alder.

Ændrede erhvervsforhold

Som mange andre landsbyer har Dons været præget af landbruget. I 1965 var således hver 3. husstand et selv-

stændigt landbrug. Udviklingen fra mindre landbrug og husmandssteder til store industrilandbrug har medført, at der i dag kun er 4 heltidsbedrifter tilbage.

Der findes 2 tømrervirksomheder samt en træindustrivirksomhed, der primært fremstiller spær. Derudover udlejes enkelte tidligere landbrugsbygninger til lagerfunktioner.

Begrænset service

Der findes ingen skole, børnehave eller dagpleje i Dons. Familier med børnepasningsbehov kører deres børn til dagplejepladser og børnehaver andre steder i kommunen.

Skolesøgende børn går primært i Almind Skole. Der er fritidsordning på skolen.

Der er ingen butikker i Dons, hvorfor alle indkøb foregår andre steder. Almind brugs er nærmeste dagligvareforretning.

Der holder bogbus i byen 1 gang/uge.

Landsbysammenhold omkring forsamlingshuset

Forsamlingshuset i Dons er ryggraden i byens sociale samvær. Huset er opført i 1882, og blev i 1997 renoveret indvendigt vha. midler fra Kolding Kommunes Landsbypulje. Huset danner ramme om diverse private fester, et årligt børneteaterstykke, dilettant, motionsaktiviteter m.v.

Da forsamlingshusets bestyrelse fungerer som en slags borgerforening, afholdes der også møder i huset, hvor beboerne diskuterer stort og småt vedrørende Dons og lokalsamfundet.

Ved forsamlingshuset har borgerne indrettet en legeplads.

Vigtige planer for området

I Kommuneplan 2001-2009 for Kolding Kommune er der reserveret areal til en ny, primær trafikvej fra rundkørslen Vejlevej/Højvang til Dons Landevej i den sydlige del af Dons, dvs. ind gennem landsbyen (se kortet).

På langt sigt må det endvidere forventes, at erhvervsområderne omkring Dons Landevej (Europort-arealerne

Uddrag fra Kommuneplanen 2001-2009

m.m.) udbygges og nærmer sig Dons.

En begrænsning i landsbyens udbygningsmuligheder er en naturgas-transmissionsledning, som passerer igennem den nordlige del af landsbyen. Omkring ledningen er udlagt en sikkerhedszone, som skal respekteres. Områderne omkring ådalen og områderne vest for landevejen er i Regionplanen udpeget som naturområder og værdifulde landskaber. Vest for landevejen ønskes også etableret ny natur. Der ønskes ikke skovtilplantning omkring Dons.

Ønsker for den fremtidige udvikling

- Der er ingen ønsker om at tiltrække større virksomheder. Derimod ønskes små "enmands-virksomheder" som f.eks. håndværkere eller andre små erhvervsdrivende. Her tænkes på småerhverv, der kan være i nedlagte landbrug. Der foretrakkes erhverv med arbejdspladser frem for passive lagervirksomheder.
- Beboerne i Dons finder den reserverede vejføring meget uhensigtsmæssig, idet den vil belaste landsbymiljøet unødigt. I stedet bør vejen møde landevejen længere mod syd eller evt. helt nord for Dons (ved landevejen mod Billund).
- Ligeledes er det vigtigt, at der ved udbygning af erhvervsområderne i Kolding holdes god afstand til Dons, i respekt for landsbymiljøet og beboerne her (jf. Lilleballe's problemer).

Bevaring og byggeskik

Dons er en gammel landsby, hvis historie kan skrives mindst 500 år tilbage. Landsbyen er opstået på kanten mellem frugtbare agre og vandrige dalstrøg. Vejen gennem byen er den gamle Viborg landevej. De store gårde ligger – eller har ligget – langs denne vej. Den over 500 år gamle Dons Mølle ligger der, hvor vejen har passeret Almind Å.

Husene og gårdene ligger som perler på en snor langs den gamle landevej. De mest dominerende bygningsanlæg er Donsgård, Kristiansminde, Ravngård og Dons Mølle.

I 1772 blev byens jorder udskiftet, hvorefter flere af gårdene efterhånden blev flyttet ud syd for landsbyen (f.eks. Roedgård og Uldkærgård).

I 1882 blev forsamlingshuset opført som Dons Øvelseshus på en byggeplads, skænket til formålet. Gennem tiderne har landsbyen tillige haft brugsforening, skole, to smede, snedker og et teglværk (ved Rødbæksgård).

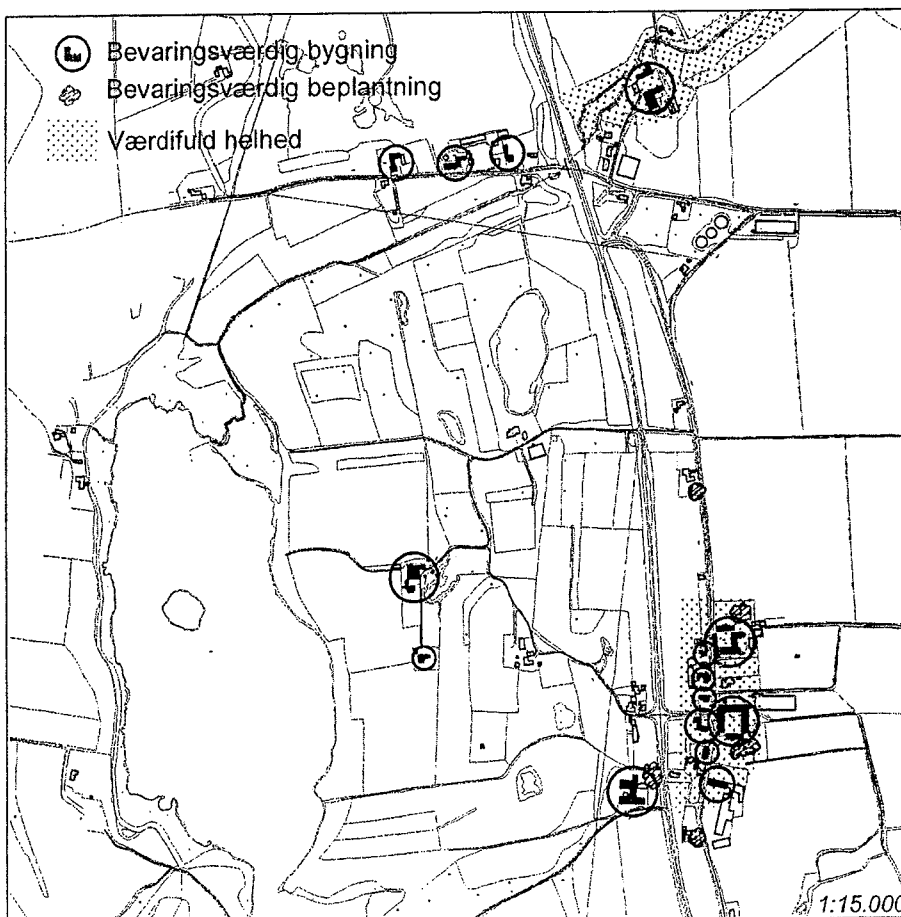
Over for forsamlingshuset står en mindesten, sat til minde om den landskendte Peter Larsen "Skræppenborg", der indtil sin død i 1873 var den centrale person i den stærke, grundtvigianske kulturbevægelse på egnen.

I Kommuneatlas Kolding er en række af Dons' bygninger karakteriseret som bevaringsværdige. Det drejer sig om bygningerne, fremhævet på kortet. I Kommuneplanen for Kolding Kommune henvises der hertil, og det er bestemt, at "Ny bebyggelse skal indordne sig eksisterende byggeskik, materialevalg, farver m.v. Bebyggelse må i sin ydre fremtræden i øvrigt kun ændres med respekt for oprindelig byggeskik".

Ud over de bevaringsværdige bygninger findes der i landsbyen flere karakteristiske helheder, som bør beskyttes fremover. En del heraf er særligt markante beplantninger, som ligeledes bør bevares.

Ønsker for den fremtidige udvikling

- Nybyggeri skal holdes i stil med eksisterende bebyggelse og passes ind i helheden.
- Ændring af eksisterende bebyggelse skal ligeledes ske med respekt for den oprindelige byggeskik.
- De viste helheder og beplantninger bør bevares fremover.

Landskab + Byudvikling

Naturskønt landskab

Den nordlige del af Dons er beliggende i den smukke ådal, hvor Almind Å fra øst løber ud i Nørresø. Den sydlige del af landsbyen er beliggende på det høje, flade plateau, som er en del af den tidligere Almind Hede. Vest for Dons findes et meget naturskønt landskab omkring Donsøerne, domineret af kuperet terræn, skovpartier, levende hegn og vandflader. Hedesletten opdeles af levende hegn. Højdeforskellen fra landsbyen ned til søerne er ca. 30 meter.

Landsbyens huse står i direkte kontakt med det omgivende landskab: Udsigt og umiddelbar adgang. Dette træk bør fastholdes fremover.

Donsøerne Nørresø og Søndersø har fået deres nuværende udstrækning på grund af opstemningen af Almind Å fra at skaffe tilstrækkelige vandmængder til Harteværket længere mod syd. Området omkring søerne er et stykke unikt natur. Her findes sjældne ynglefugle som isfugle, rørhøge, sorthalsede og toppede lappedykkere. Af sjældne vegetation kan nævnes bredbladet kæruld og majgøgeurt.

Kanalen mellem Nørresø og Søndersø krydses af "Soldaterbroen", se foto side 2. Den krydsende vej er privat fællesvej og giver forbindelse til Vester Nebel. En meget smuk, rekreativ gang- og cykelrute. Ved broen findes en lille parkeringsplads.

Stiforbindelser i landskabet

Forløbet fra øst mod vest ad Vester-gade, Dons Tværvæg, Dons Byvej og Søvej er i Kommuneplanen udlagt som stirute. - I området mellem Dons og søerne findes tillige en række småveje, som man er velkommen til at spadserere ad. Der er offentlig adgang til søerne ved Soldaterbroen. Det er muligt at spadserere rundt om Nørresø.

En vis begrænset skiltning/vejvisning kan være hensigtsmæssig forbindelse med vejen ned over Soldaterbroen, men ellers ønskes forbindelserne ikke fremhævet som et offentligt stinet. - Kortet viser småvejene og stiruten ad Soldaterbroen.

Hensynsfuld byudvikling

Der er ønske om, at der kan foregå en begrænset udbygning af Dons ved at opføre et mindre antal enfamiliehuse, indpasset i den eksisterende landsbystruktur og arkitektur.

Man kunne med fordel udstykke større grunde – f.eks. på 2.000 m² eller mere – så der gives mulighed for større nyttehaver, lidt dyrehold etc.

Da der ikke er nogen form for butikker eller offentlig service, er det ikke attraktivt for ældre mennesker at blive boende i landsbyen. Der er således ikke behov for at opføre særlige ældreboliger eller lignende i landsbyen.

Et eventuelt nybyggeri bør placeres langs Dons Byvej. Herved sker en naturlig videreudbygning af landsbyen, byen holdes samlet på én side af landevejen, og der sker ikke en uheldig spredning i landskabet. Her kan være tale om større grunde, men bygningerne skal placeres mod Byvejen af hensyn til

landsbystrukturen og af hensyn til støjen fra Landevejen. Kortskitsen side 7 viser egnede placeringsmuligheder vest og øst for Byvejen.

Ønsker for den fremtidige udvikling

- Den umiddelbare kontakt mellem bygninger og landskab skal opretholdes.
- Landskabet skal beskyttes, især i ådalen og i området vest for Landevejen.
- Færdigudnyttede grusgravsområder skal retableres som naturprægede områder.
- Der er mulighed for en mindre boligudbygning indpasset i struktur og arkitektur.
- Der er ikke behov for andeboliger eller ældreboliger.
- Ud over stien via Soldaterbroen ønskes stiforbindelserne ikke fremhævet som offentligt stinet.

Byen, landskabet og stierne

Trafik og miljø

Bedre trafikforhold

Dons Landevej er en befærdet hovedlandevej. Her passerede i 1999 ca. 6.800 køretøjer pr. døgn. I 2005 vil tallet formodentlig være ca. 8.100, og i forbindelse med den forventede udbygning af Industri Nord vil trafikmængden stige yderligere. Landevejen adskiller de få huse på Prangervej fra det øvrige Dons. På grund af den megen trafik er der en generel utryghed overfor landevejen. Konkret er der behov for mere sikre krydsningsmuligheder for fodgængere ved busstopstederne langs landevejen, ligesom buslommen ved Dons Landevej/Dons Tværvej fejlagtigt kan opfattes som en svingbane med farlige situationer til følge (se foto side 3).

Trafikken giver tillige en del støjbelastning af dele af landsbyen. Den nævnte trafikmængde betyder, at man skal ca. 80 meter væk fra vejens midte, før støjniveauet er nede på de anbefalede 55 dB(A). Dette gælder dog kun i fladt terræn. En del af Landevejen er nedgravet, hvorfor generne her er langt mindre. Andre steder ligger Landevejen

på en dæmning, hvilket forøger generne. Landevejen er dog også årsag til, at der stort set ikke er gennemfartstrafik gennem Dons. Et trafik- og miljøproblem i Dons er dog den megen tunge trafik til og fra spærffabrikken og lagervirksomhederne, herunder ventende lastbiler parkeret på Dons Byvej om natten og tidlig morgen.

Der er skolebusordning til Almind for elever til og med 6. klasse, fordi Vestergade har status som trafikfarlig vej for disse aldersgrupper. De større børn cykler. Da alle fritidstilbud til børn og unge findes i Almind, er der et stort ønske om en cykelsti langs Vestergade til Almind.

Vestergade, Dons Tværvej, Dons Byvej og Søvej er i Kommuneplanen udlagt som stirute.

Der er gode busforbindelser til Kolding og Vejle. Størstedelen af beboerne bruger dog private biler til transport. – Busbetjeningen bør forbedres ved at flere busforbindelser kører ind gennem Dons. Endvidere bør der etableres belysning og sikrere krydsnings-

muligheder for fodgængere til stoppestederne ved landevejen.

Der ønskes etableret bedre gadebelysning og renovering af fortovene langs Dons Byvej.

Gode forsyningsforhold

Dons vandforsynes fra Bramdrup Vandværk. Enkelte husstande i det åbne land har egen vandboring.

Landsbyen er kloakeret. Spildevand ledes via Bramdrupdam til centralrenseanlægget i Agtrup. Alle husstande det åbne land har egen septic- eller trixtank. Kommunens kloakafdeling oplyser, at kloaknettet kan klare en tilslutning af yderligere 10 boliger.

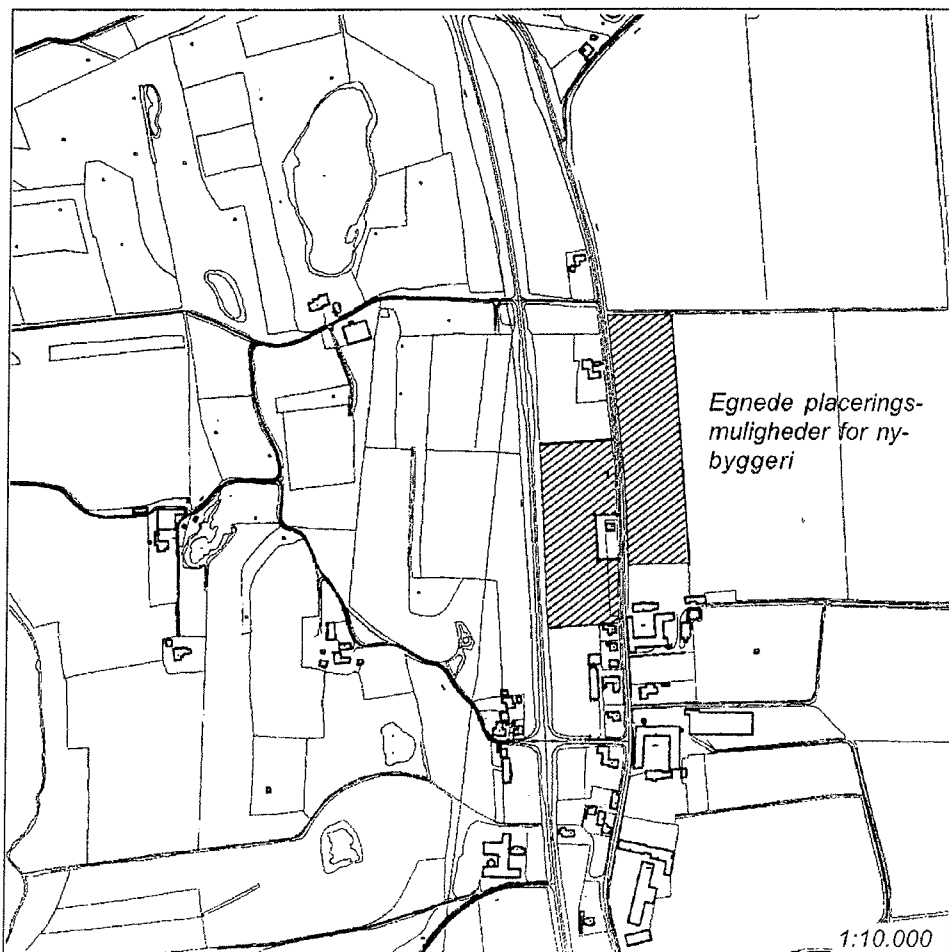
KOE forsyner området med el. Der findes ingen kollektiv varmforsyning, hvorfor alle har egne fyr (olie, naturgas, biobrændsel eller lign.) eller el-opvarmning.

Ikke problemer med svinefarme

Der opleves for øjeblikket ingen særlige gener fra svinefarme.

Ønsker for den fremtidige udvikling

- Der er stort behov for en cykelsti langs Vestergade til Almind.
- Buslommen ved Dons Byvejs nordlige udmundning i Dons Landsvej ændres, så den ikke forveksles med en svingbane.
- Gadebelysningen bør renoveres og suppleres.
- Fortovene gennem landsbyen bør fornyes.
- Flere buslinier bør føres ind gennem Dons.
- Der er brug for en forbedring af busstopstederne ved landevejen (belysning, sikring af krydsning).
- Parkering for ventende lastbiler bør ikke tillades i landsbyen.
- Det bør overvejes at etablere en anden udkørsel fra spærffabrikken.
- På visse strækninger er der behov for støjafskærmning langs Landevejen i form af lav vold samt beplantning, specielt på vejens vestside.
- Der bør etableres cykelspor langs landevejen fra Prangervej til Gravens.
- Der er behov for trafiksikring på landevejen (fuldt optukne linier, bedre venstresvingmuligheder).

Denne Udviklingsplan for Dons er udarbejdet af Landsbygruppen i Dons for at tilkendegive, hvorledes borgerne i området mener landsbylivet og landsbymiljøet bedst kan underbygges, hvordan de forskellige ting bør udvikle sig, hvordan landskab, bygningsværdier osv. bør beskyttes.

Det er Landsbygruppens håb, at udviklingsplanen vil blive et nyttigt værktøj for borgere, virksomheder, foreninger og kommune i arbejdet med at sikre og udvikle Dons som et inspirerende sted at bo og virke i mange år frem.

Kontaktperson

Landsbygruppen i Dons
c/o Erling Uth
Dons Landevej 135
6000 Kolding